

Warszawa-Kraków, 20.07.2020 r.

Niżej podpisani doskonale rozumieją potrzebę reformy Polskiej Akademii Nauk i wielokrotnie podkreślali gotowość wzięcia udziału w tworzeniu założeń nowej ustawy o PAN. Sensowna, skierowana na dobro nauki polskiej i dziedzictwa narodowego modernizacja Akademii oczekiwana jest przez instytuty naukowe, członków korporacji, środowiska uniwersyteckie, ale również zwykłych obywateli.

W ostatnich latach przedstawiciele instytutów, zwłaszcza tych skupionych w Porozumieniu Instytutów Naukowych PAN, wielokrotnie zabierali głos w sprawie różnych projektów ustawowych. Uważaliśmy i uważamy, że niektóre z pomysłów na reformę (idea Uniwersytetu PAN czy późniejsza tzw. mała nowelizacja) mogły tak w przypadku Akademii, jak i instytutów przynieść skutki odwrotne od zamierzonych.

Do kolejnego zabrania głosu skłania nas tekst upublicznionego projektu ustawy nazywanej potocznie dużą nowelizacją, która skupia się głównie na kwestii zabezpieczenia kompetencji i instrumentów kierownictwa Akademii wobec instytutów i korporacji uczonych. W odniesieniu do instytutów Prezes Akademii uzyskuje te narzędzia głównie za sprawą przywróconych artykułów małej nowelizacji, natomiast w odniesieniu do korporacji – poprzez wymagane wobec członków-seniorów deklaracje i sprawozdania, m.in. z prowadzonej działalności naukowej, decydujące o tym, którzy członkowie PAN mają czynne prawa wyborcze i liczą się do kworum podejmującego uchwały na Zgromadzeniu Ogólnym.

Postulowana w projekcie „autonomia Akademii” ma w znacznej mierze doprowadzić do wyłączenia działań kierownictwa Akademii spod kurateli władz państwowych, tzn. spod nadzoru Prezesa Rady Ministrów i Ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki. W tym autonomicznym „państwie w państwie” właściwie jedynym organem odwoławczym od decyzji Prezesa PAN będzie on sam i kierowane przez niego Prezydium, a liczne, przewidywane wobec korporacji i instytutów, mechanizmy kontrolne nie miałyby już odtąd podlegać żadnej kontroli zewnętrznej.

Stanowczo stwierdzamy, że duża nowelizacja nie jest realizacją postulatów stawianych przez PIN PAN. W naszym programie instytuty nie tylko zachowują autonomię prawną, finansową i badawczą, ale też zyskują swoją reprezentację w organach Akademii, która jest równoległa do reprezentacji korporacji. Podkreślamy, że Porozumienie nie było ani przez Władze PAN, ani przez powołany przy Prezesie PAN Zespół proszone o udział w konsultacjach projektu, a tekst poznaliśmy dopiero 27 maja 2020 roku. Z proponowanymi tam rozwiązaniami nie tylko się nie utożsamiamy, ale też nie ponosimy za nie żadnej odpowiedzialności.

„Biała księga reformy PAN”, którą Państwu przekazujemy, zawiera przedstawione powyżej rozpoznania treści dużej nowelizacji, drobiazgową analizę projektu, porównanie z pierwotnym, zarzuconym przez Sejm po fali powszechnej krytyki projektem małej nowelizacji wraz ze wskazaniem dużych zbieżności między tymi dwoma aktami prawnymi, oraz prezentację alternatywnych projektów reformowania PAN. Całość została przygotowana przez Zespół pod kierunkiem redakcyjnym dr. hab. Grzegorza Marca. Dokument ten powinien społeczności akademickiej oraz szerokiej opinii publicznej służyć jako kompendium faktów, dyskusji i sporów.

Prof. dr hab. Marek Jeżabek
Dr hab. Lech Mankiewicz
Dr hab. Grzegorz Marzec
Prof. dr hab. Mikołaj Sokołowski
Dr hab. Sebastian Tarcz
Prof. dr hab. Małgorzata Witko

Załączniki:

1. *Biała księga reformy PAN. Analiza projektu przygotowanego przez Zespół do spraw opracowania założeń do projektu oraz projektu nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk, tzw. dużej nowelizacji*
2. Projekt ustawy przygotowany przez Zespół do spraw opracowania założeń do projektu oraz projektu nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk
3. List przewodni Prezesa PAN Prof. Jerzego Duszyńskiego i Wiceprezesa PAN Prof. Pawła Rowińskiego z d. 26 maja 2020 r.
4. *Krótki opis propozycji nowelizacji Ustawy o PAN przygotowanych przez Zespół do spraw opracowania założeń do projektu oraz projektu nowelizacji ustawy o Polskiej Akademii Nauk* (dokument przekazany w d. 27 maja 2020 r. wraz z listem przewodnim Prezesów Duszyńskiego i Rowińskiego oraz samym projektem dużej nowelizacji)
5. *Zasady zarządzania działalnością instytutów naukowych PAN* (projekt PIN PAN)

Elektroniczne wersje dokumentów, na które powołujemy się w „Białej księdze”, dostępne są pod adresem:

<https://tinyurl.com/y3u9k756>